REGISTERED No B 3434

जाहिरातींचे दर.
खालील पत्त्यावर चौकशी करावी
व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाविलास', पुणें ४

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वार्षिक वर्गणी
रु ४
(टपाल हशिल माफ)
किरकोळ अंकास
एक आणा

'अर्थ एव प्रधान.' इति कौटिल्य' अर्थमूलौ धर्मकामाविति।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३ | पुणें, बुधवार, तारीख ३ मार्च, १९३७. | अंक ९

" दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें "

स्थापनेपासूनच भागीदारांना ६ टक्के फायदा व विमेदारास वाढता नफा वाटून जुन्या व स्थिर झालेल्या कंपन्यास कठीण असें अपूर्व यश संपादन केलेली पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी —

कॉमनवेल्थ विमा कंपनी लि., पुणें.

अध्यक्ष—श्री न चि केळकर, संचालक केसरी

हयातींतील विम्यास ३७॥ रु. } दुसऱ्या मूल्यमापनात वाटलेला दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { हयातीनंतर विम्यास ४५ रु.

जास्त माहितीकरिता समक्ष भेटा अगर लिहा

मॅनेजिंग एजन्ट्स.

" अर्थ " ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयावरील सोपीं व व्यावहारिक उपयुक्ततेचीं पुस्तकें

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
२ रिझर्व्ह बँक
३ व्यापारी उलाढाली

वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झालें आहे

किं १ रु (ट ख निराळा)

व्यवस्थापक, 'अर्थ' ग्रन्थमाला, पुणें ४

मुलांचा खाऊ म्हणजे सर्व प्रकारचें पेपरमिंट, लेमन ड्रॉप्स, मिल्क टॉफी, वगैरे

भावाचें माहितीपत्रक मागवा

भारत इंडस्ट्रिअल वर्क्स, ८१३ सदाशिव, पुणें २

व्यापारी-उद्मी लोकांस

—अपूर्व संधि—

पुणें औद्योगिक प्रदर्शन १९३७

दी प्रेसिडेन्सी इंडस्ट्रिअल बँक लिमिटेड, पुणें

तारेचा पत्ता . "प्रेसिडेन्सी" पुणे] १० विश्रामबाग रोड [टेलिफोन नंबर ७६३

अध्यक्ष —श्री रा न अभ्यंकर, बी ए, एलएल बी, मॅनेजिंग एजंट, कॉमनवेल्थ विमा कंपनी

विक्रीकरितां काढलेलें भांडवल : रु. ५,००,००० पांच लाख

प्रत्येक शेअर रु १०० याप्रमाणे ५००० शेअर्समध्यें विभागलेलें अर्जासोबत रु १५ व अर्जमंजुरी रु १०

ठेवी : चालू ठेव : : : १॥ टक्का
सेव्हिंग्ज : : : २॥ टक्के

मुदतीच्या ठेवी सहा महिन्यापासून १० वर्षापर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाच्या दराबद्दल चौकशी करावी

कर्ज : थोड्या व लांब मुदतींची कर्जे दिलीं जातात कारखानदाराच्या मशिनरीवर, इमारतीवर, जागेवर कर्जे देण्याची व्यवस्था केली आहे बँकेनें पसंत केलेल्या इसमांचीं बिलें डिस्काउंट केलीं जातात

चेक्स, बिल्स, ड्राफ्ट्स, हुंड्या, पेन्शन बिल्स, सिक्युरिटीवरील व्याजें वसूल करून दिलीं जातात

ठेवीदारांतील एक डायरेक्टर बँकेच्या बोर्डावर घेण्याची व्यवस्था केली आहे

मॅनेजिंग डायरेक्टर्स —नि ना क्षीरसागर, चिं त्रिं चितळे

विविध माहिती

२३ लक्ष वाघिणींची रोज मोजदाद

आपल्या मालाच्या वाहतुकीकरिता कारखानदारांची कुचंबणा होऊ नये ह्याप्रीत्यर्थ ग्रेटब्रिटनमधील एल एम एस. रेल्वे अत्यंत दक्षता बाळगते रेल्वेच्या २ लक्ष ७० हजार वाघिणींची दररोज दुपारीं १२ वाजता खानेसुमारी करण्यात येते, आणि रिकाम्या वाघिणी जरूर असेल तेथें तावडतोब पाठविण्यात येतात

हिंदी रेलवेजमध्यें नोकर कमी झाले

गेल्या सात वर्षांत हिंदी रेलवेजवरचे हलक्या पगाराचे १लक्ष १६ हजार नोकर कमी करण्यात आल्याविषयीं असेंब्लींत टीका झाली

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या वार्षिक परीक्षा

	तारीख
प्रवेश, प्रथम, मध्यम व उपाध्य .	२६-४ १९३७ पासून
विशारद..	१०-५ १९३७ „
वरील सर्व परीक्षाकरितां अर्ज व फी	२७ ३-१९३७ पर्यंत

गरीब लोकांस इंग्लंडमध्यें सहाय

इंग्लंड व वेल्समध्यें गरीब व निराश्रित लोकांच्या सहायार्थ दरवर्षी सुमारें ६० कोटि रुपये खर्च होतात स्थानिक संस्था जनतेच्या जिंदगीवर विशिष्ट प्रमाणात कर बसवून हा पैसा उभा करतात

लोखंड आणि पोलाद यांचें उत्पादन

जगामध्यें एकूण ९ कोटि टन लोखंड व १२ कोटि टन पोलाद इतकें वार्षिक उत्पादन होतें सध्या ह्या दोहोंसहि उत्पादनापेक्षां अधिक मागणी आहे

स्वतःच्या देशाबाहेर वस्ती करणारांची संख्या

स्वतःचा देश सोडून परराष्ट्रात वस्ती करणारांची १९३० मध्यें एकूण संख्या २ कोटि ८९ लक्ष, म्हणजे जगातील एकंदर वस्तीच्या १ ६ टक्के, इतकी होती. एकट्या अमेरिकेंत ६३ लक्ष परदेशीय लोक रहतात आशिया खंडातून बाहेर जाऊन इतर खंडात वस्ती करणारांची संख्या १९१० सालीं ५ लक्ष होती ती २० वर्षांत दुप्पट झाली

ब्रिटिश कापडाच्या आयातींत घट

हिंदुस्थानात होणाऱ्या ब्रिटिश कापडाचे आयातींत १९३५ च्या मानानें १९३६ सालीं २३ टक्के घट पडली ब्रिटननें इतर देशात निर्गत केलेल्या कापडात मात्र ६३ टक्के वाढ झाली

पोस्ट खात्याच्या कामात वाढ

एकट्या लंडन शहरात आज १८३ पोस्टऑफिसें आहेत येत्या वर्षी त्यात २० ऑफिसांची भर पडणार आहे टेलिफोनचे व तारेचे दर उतरविल्यामुळें पोस्टाचें काम वाढलें आहे १९३६ सालीं ब्रिटिश पोस्ट खात्यामध्यें ११ हजार नवीन लोक कामावर घेण्यात आले

म्हैसुरमधील नवा कारखाना

ड्रेनेजकरिता लागणारे नळ व इतर सामान तयार करण्याकरितां म्हैसुर संस्थानात एक समाईक भांडवलाची कंपनी उभारण्यात येत आहे म्हैसूर सरकारनें सदरहु कंपनीस अनेक सवलती देऊं केल्या आहेत

हिंदुस्थानातील सुवर्णसंचय

आज हिंदुस्तानात १,०२२ कोटि रुपये किंमतीचा सोन्याचा संचय आहे असा मि. फिंडले शिरास ह्याचा अजमास आहे

नव्या राज्यघटनेमधील मतदार व लोकनियुक्त जागा

नव्या राज्यघटनेच्या कायद्याप्रमाणें सबंद हिंदुस्थानात मिळून ३३ कोटि मतदार आहेत त्यांपैकीं ६० लक्ष स्त्रिया आहेत. लोकांनीं निवडावयाच्या १,५८५ जागांपैकी ७७७ जागा मुसलमानांकरितां राखून ठेवलेल्या असून उरलेल्या ८०८ मध्यें हिंदू व इतर जातींचा समावेश होतो सहा प्रांतात वरिष्ठ कायदेमंडळाची योजना आहे व त्यात २५० जागा आहेत.

आपत्तिनिवारणाकरिता प्रशंसनीय खटपट

अमेरिकेंतील मिसिसिपी आणि ओहिओ नद्यांच्या महापुरामुळें ओढवलेल्या आपत्तींमधून लोकांचा बचाव करण्याकरितां अमेरिकन कायदेमंडळानें २३ अब्ज रुपये मंजूर केले आहेत मंजुरीचें बिल अत्यंत तातडीनें पास करण्यात आलें. वरिष्ठ कायदेमंडळात त्यास विलंब लागू नये, म्हणून कनिष्ठ मंडळाच्या अध्यक्षाची (स्पीकरची) बिलावर सही घेण्याकरता एका कारकुनानें त्यास रात्रीं नाटकगृहात गाठलें. अध्यक्ष त्या वेळीं आपल्या मुलीचा अभिनय पहाण्यात गुंग झाले होते व तेथेंच त्यांनीं बिलावर सही केली

महाराष्ट्र शुगर मिल्स लि.

३० सप्टेंबर १९३६ अखेर संपलेल्या वर्षी वरील साखरेच्या कारखान्याचे कंपनीस १,४२,७०० रु नफा झाला. गेल्या वर्षाच्या ताळेबंदातील तूट भरून काढण्याकडे ७२ हजारांचा विनियोग करून ६५ हजार रुपये घसारा खातीं घालावे व ५,७२३ रुपयांची बाकी पुढील वर्षाचे हिशेबात ओढावी, असें कंपनीच्या तिसऱ्या साधारण सभेंत ठरलें कंपनीचा कारखाना अहमदनगर जिल्ह्यात टिळकनगर (पो ऑ बेलापूर) येथें आहे

श्रीमान लोकांचा विचित्र नाद

विलायतेमधील कित्येक लोकांस उंदीर पाळण्याचा छंद आहे. उंदराच्या तीस–पसतीस जाती असून, प्रत्येक उंदराच्या रंगावर आणि हुषारीवर त्याची किंमत अवलंबून असते काहीं उंदीर प्रत्येकीं एक एक हजार रुपयांस विकले जातात! उंदराच्या कातड्यापासून स्त्रियांचे कोट करतात ४०० उंदरांच्या कातड्याचा एक कोट होतो व त्यास ८००-९०० रुपये पडतात. इंग्लंडमधील मिसेस क्लोअर्स नावाच्या एका बाईजवळ वेगवेगळ्या रंगाचे व जातीचे ११ हजार उंदीर आहेत मागणीबरहुकूम उंदीर पुरविण्याचा तिचा धंदा आहे कित्येक शोकी लोक विमानानेहि उंदीर मागवतात

नव्या मोटारीची खरेदी

बाप —" एका गॅलनला मोटार किती मैल जाईल ?"
आई —" आतल्या गाद्या कोणत्या रंगाच्या आहेत ? "
मुलगा —" ती किती वेगानें जाईल ? "
मुलगी:—" आत चांगला आरसा आहे का ? "
शेजारीपाजारी.–" त्यांना ती कशी परवडेल कोणास ठाऊक ?"

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्गत

	रु किंमत
१४-२–३७ ते २०-२–३७	३४,०८,९११
२१–२–३७ ते २७-२–३७	३४,९९,७७०
२१–९-३१ ते २७–२–३७	२,९३,४५,६८,१७४

अनुक्रमणिका

	पृष्ठ		पृष्ठ
१ विविध माहिती	१००	६ कपाशीस वाढती मागणी	१०५
२ मध्यवर्ती बजेटात तूट	१०१	७ दि बँक ऑफ महाराष्ट्र लि. ..	१०२
३ हिंदी रेलवेज आणि हिंदी नागरिक .	१०२	८ मडळ्याचा नफा व त्याची वाटणी ...	१०६
४ कॅलेंडर प्रदर्शन	१०२	९ सहकारी चळवळ ...	१०७
५ स्फुट विचार	१०३	१० ग्रामोद्धार ...	१०८
हुड्यावरील स्टँप ड्यूटी–मद्रास ॲन्ड स म रेल्वे–शेतीच्या मालाची प्रतवारी व सूणचंदी–नवें ब्रिटिश कर्ज–जर्मनीची आर्थिक कामगिरी		११ तपकीर ...	१०८
		१२ निवडक बाजारभाव	१०९

अर्थ

बुधवार, ता. ३ मार्च, १९३७

मध्यवर्ती सरकारच्या बजेटांत तूट

खर्चापेक्षा उत्पन्न ३½ कोटि कमी

हिंदुस्थान सरकारचे फडनवीस, सर जेम्स ग्रिग, ह्यानीं १९३७–३८ चें अंदाजपत्रक गेल्या शनिवारीं असेंब्लीस सादर केलें गेल्या वर्षी मध्यवर्ती सरकारास वाढत्या उत्पन्नामुळें कर कमी करता येण्याचें भाग्य लाभलें होतें. पण १९३६–३७ अखेर थोडासा वाढावा राहील, ही अपेक्षा आता फोल ठरणार असून उलट १ कोटि ९७ लक्ष रुपयाची तूट येणार, असा अजमास आहे. १९३५--३६ च्या हिशेबातील २४२ लक्षांच्या अपेक्षित वाढव्यापैकीं १९७ लक्ष रुपये गगाजळी म्हणून बाजूस काढण्याचें मागील वर्षी ठरलें होते ह्या रकमेचा विनियोग १९३७-३८ मध्यें नवीन राज्यघटनेमुळें जरूर पडणाऱ्या पुनर्योजनेकरिता लागणाऱ्या जादा खर्चाकडे करावयाचा, अशी योजना होती तथापि, १९३५ ३६ अखेर अपेक्षेपेक्षा उत्पन्न कमी होऊन ह्या गगाजळींत फक्त १८४ लक्ष रुपयेच टाकता आले. १९३७-३८ सालाच्या बजेटांत ३४२ लक्षाची तूट अपेक्षित असून, गगाजळीनें त्यातील १८४ लक्ष भरून काढले, तरी १५८ लक्षाची तरतूद करण्याकरिता उपाययोजना करणें आवश्यक झालें आहे वर निर्दिष्ट केलेली परिस्थिति खाली दिलेल्या आकड्यावरून सहज ध्यानात येईल.—

वर्ष	वाढावा (+) तूट (–)
१९३५--३६ दुरुस्त अदाज	+ २४२ लक्ष रु
,, ,, पुरे हिशेब	+ २२९ ,, ,,
१९३६–३७ अदाज	+ ६ ,, ,,
,, ,, दुरुस्त अदाज (८१ कोटि, ३६ लक्ष रु उत्पन्न ८३ कोटि, ३३ लक्ष रु खर्च)	– १९७ ,, ,,
१९३७–३८ अदाज (७९ कोटि, ९९ लक्ष रु उत्पन्न, ८३ कोटि, ४१ लक्ष रु. खर्च)	– ३४२ ,, ,,

सर जेम्स ग्रिग ह्यांच्या गेल्या वर्षाच्या भाषणातील आशामय अपेक्षा निष्फळ ठरल्या आहेत, हें वरील आकड्यांवरून स्पष्ट होईल अपेक्षेच्या मानानें उत्पन्नात १७८ लक्षांची तूट आली आणि खर्च २५ लक्षानीं वाढला कस्टम्सचें उत्पन्न २१६ लाखानीं घटलें, प्राप्तीवरील करात ३७ लक्षांची वूड आली आणि करन्सी खात्यानें अंदाजापेक्षा २८ लक्ष रु कमी दिले. ह्या उलट एक्साइजचें उत्पन्न ४१ लाखानीं वाढलें, मिठावरील करांत १० लाखाची भर पडली आणि इतर उत्पन्नात ३७ लाखांची वाढ झाली

१९३७–३८ सालाचे सुरवातीस ब्रम्हदेश हिंदुस्थानापासून विभक्त होणार आहे, आणि त्यामुळें मध्यवर्ती सरकारास २ कोटि ३३ लक्षांची बूड येणार आहे. प्रांतिक स्वायत्ततेमुळेंहि हिंदुस्थान सरकारास १ कोटि ८५ लक्ष रुपयाचें नुकसान सोसावें लागणार आहे म्हणजे, नव्या राज्यघटनेच्या पायीं मध्यवर्ती बजेटास ४ कोटि १८ लक्ष रुपयाची ठोकर बसणार, असा हिशेब होतो मध्यवर्ती सरकार आणि प्रांतिक सरकार ह्यामधील उत्पन्न-खर्चाच्या संबधाचे बाबतींत शिफारसी करण्याकरितां सर ओटो नीमायर ह्याची योजना झाली होती आणि नवीन राज्यघटना अमलात येण्याचे मार्गीत हिंदुस्थान सरकाराच्या सांपत्तिक परिस्थितीची अडचण येणार नाहीं असा अभिप्राय त्यानीं व्यक्त केला होता रेलवेजचें उत्पन्न वाढण्याच्या शक्यतेवर त्यानीं बरीच भिस्त ठेवली होती तथापि, सरकारी बजेटातील आकडे फारसे आशाजनक नाहींत, असें म्हणणें भाग पडतें व्यापार व उद्योगधंदे ह्यामध्यें वाढ होत असल्यानें,लवकरच भरभराटीचे दिवस उगवतील, अशी आशा सर जेम्स ग्रिग ह्यानीं आपल्या भाषणात व्यक्त केली, परतु प्रत्यक्ष आकडे ज्यास्त बोलके आहेत, असें कोणासहि सहज सुचण्यासारखें आहे

येत्या वर्षातील बजेटामधली तूट भरून काढण्याकरिता करवाढ होणें अपरिहार्यच आहे पोलादाच्या व सिमेंटच्या कारखान्याचे उत्पादनास सध्या चागली मागणी असल्यानें सदरहु मालावरील जकातींत वाढ होण्याचा संभव होता तथापि, फडनवीसाच्या तीक्ष्ण नजरेंतून पोलाद व सिमेंट निसटलें असल्याचें दिसतें साखरेवरील अतर्गत पट्टी दर हड्रेडवेटास १ रु ५ आ होती ती २ रु असावी, आणि साखरेच्या आयातीवरील जकात ७ रु ४ आ कायम करून चालू अतर्गत पट्टीची तमिध्यें भर घालण्यात यावी, अशी सर जेम्स ग्रिग ह्याची सूचना आहे म्हणजे, आयात साखरेवर ९ रु. ४ आ. कर बसेल आणि अतर्गत उत्पन्नावर २ रु पट्टी द्यावी लागेल. चार्द्र वरील पट्टीहि २ आण्याची ३ आणे करण्यात आली आहे. साखरेवरील करवाढ बजेटातील तूट भरून काढून थोडासा वाढावा निर्माण करील, अशी अपेक्षा आहे.

बुकपोस्ट व पार्सल ह्यांच्या दरांमध्यें दुरुस्ती

येत्या वर्षाच्या बजेटामध्यें पोस्ट खात्यातील बुक पोस्टाच्या व पार्सलच्या दरात खालील प्रमाणें दुरुस्ती सुचविण्यात आली आहे:—

	सध्याचा दर	सुचविलेला दर
बुकपोस्ट	पहिले ५ तोळे ¾ आणा	पहिले २½ तोळे ½ आणा
	पुढे प्रत्येक ५ तोळे ¼ ,,	पुढे प्रत्येक २½ तोळे ½ ,,
पार्सल	२० तोळ्याखाली २ आणे	४० तोळ्यांखाली ४ आणे.

हिंदी रेल्वेज आणि हिंदी नागरिक

ह्या देशातल्या प्रमुख रेल्वेज सरकारच्या म्हणजे हिंदी जनतेच्या मालकीच्या आहेत एवढेंच नव्हे तर ह्या लोकाच्यासाठी सरकारच चालवितें, हा त्याचा विशेष आहे कर देणारे प्रवासी, व्यापारी व धंदेवाले ह्याच्या विविध भूमिका ह्या रीतीनें एकत्रित होऊन हिंदी रेल्वेजच्या सापत्तिक स्थितीचा प्रश्न गुतागुतीचा पण अत्यत महत्त्वाचा होऊन बसला आहे रेल्वेजमधून प्रवास करताना सर्व प्रकारच्या सोयी हव्या, व्यापार व उद्योगधदे ह्याच्या सुस्थितीस अनुकूल असे वहातुकीचे दर हवे आणि रेल्वेज फायदेशीर रीतीनें चालून त्यापासून कर देणाराचा बोजा हलका व्हावा हे उद्देश एकसमयावच्छेदेकरून साध्य व्हावे अशी हिंदी नागरिकाची इच्छा असणें स्वाभाविक आहे. ह्या रेल्वेजमध्यें सरकारचें म्हणजे लोकाचें सहाशें--सातशें कोटि रुपये भांडवल गुतलें आहे, त्यावर योग्य व्याज देता येऊन त्यांच्या उत्पन्नातून घसाऱ्याची तरतूद व्हावयास पाहिजे. रेल्वेजच्या व्यवस्थेकडे धदा ह्या नात्यानें पहाणें अत्यत आवश्यक आहे. त्याच्या उत्पन्नामधून रिझर्व्ह व घसारा ह्यांविषयीं फंड बाजूस काढून ठेवण्यात आले नाहींत तर कांहीं वर्षांनीं रेल्वेंत घातलेलें भांडवलच नाहींसें होईल शिवाय, हिंदी नागरिक हे जणू काय रेल्वेजच्या धद्याचे भागीदार आहेत, आणि त्यांस वार्षिक डिव्हिडंड मिळणें जरूर आहे. हिंदुस्थान सरकारच्या उत्पन्नांत प्रतिवर्षी विशिष्ट रकमेची भर रेल्वेजनीं टाकली असता हें डिव्हिडंड त्यास मिळाल्यासारखें होतें हिंदी रेल्वेज किफायतशीर रीतीनें चालून त्यानीं हिंदुस्थान सरकारच्या तिजोरीस दरवर्षी सुमारें पाच कोटि रुपये नक्त द्यावे अशी योजना बारा वर्षांमागें निश्चित होऊन कांहीं काळपर्यंत अमलात राहिली आर्थिक मदीस प्रारभ झाल्यापासून रेल्वेजचें उत्पन्न घटल्याकारणानें ती बंद केल्यासारखीच झाली. आतां तिचें पुढें काय करावें हा प्रश्न उपस्थित झाला असून त्याचा निकाल लावण्याचें अवघड कार्य राष्ट्रापुढें आलें आहे

सर राल्फ वेजवुड ह्याच्या कमिटीच्या चौकशीचें काम पुरें झालें असून तिचा रिपोर्ट एक-दोन महिन्यात प्रसिद्ध होईल हिंदी रेल्वेजच्या व्यवस्थेंत कोणत्या सुधारणा त्यानीं सुचविल्या आहेत आणि त्यांची सापत्तिक स्थिति सुधारण्यासाठी त्यानीं काय शिफारशी केल्या आहेत हें जनतेस समजण्यास कांहीं काळ लोटावा लागेल मोटारींच्या धद्याची स्पर्धा रेल्वेजना भोंवत आहे म्हणून त्याचें नियत्रण व्हावें अशा सूचना आजच केल्या जात आहेत, त्यास वेजवुड कमिटी पुष्टी देते कीं काय हें पाहिलें पाहिजे. रेल्वेजप्रमाणें मोटारींचा धदाहि नागरिकाच्या सुखसोईसाठी आहे, हें येथें विसरता कामा नये. नाहीं तर रेल्वेजच्या हिताचें सरक्षण होण्याची व्यवस्था निश्चित केली जात असताना मोटारींच्या धंद्याचें नुकसान होऊन जनतेची गैरसोय होण्याची भीति आहे एकदर राष्ट्राच्या व समाजाच्या व्यापक दृष्टीनें ह्या सव गुतागुतीच्या प्रश्नाचा विचार होणें कसें आवश्यक आहे, ह्याची वरील विवेचनावरून कल्पना येईल दर वर्षाचा सुमारें पाच कोटि रुपयाचा नफा गेल्या सहा वर्षांत रेल्वेजनीं हिंदुस्थान सरकारच्या तिजोरीस दिलेला नाहीं. त्याचप्रमाणें, ह्या मुदतींत झालेलें नुकसान घसारा फडातून रकमा उचलून भरून काढण्यांत आलें आहे. म्हणजे, आज तागायत सुमारें साठ कोटि रुपयाची खोट रेल्वेजना लागली असून ती भरून निघाल्यावांचून त्याचा व्यवहार धदेवाइक रीतीनें पुढें चालू रहाणें अशक्य आहे. तेव्हां, ही साठ कोटींची नुकसानीची रकम रेल्वेजच्या हिशेबातून काढून टाकावी आणि त्यास आपली सापत्तिक पुनर्घटना करण्यास संधी द्यावी अशी सूचना पुढें आली आहे, तिचा विचार मध्यवर्ती कायदे मंडळानें करावयाचा आहे. बिनसरकारी मंडळयाची व खाजगी धद्याची स्थिति रेल्वेजच्या प्रस्तुत परिस्थितीसारखी झाली असता पूर्वीचीं नुकसानें काढून टाकून व तितकें भांडवल नाहींसें झालें असें कल्पून पुढें चालावयाचा त्याचा प्रघात असतो, तसेंच प्रस्तुत प्रकरणीं करावें हा सदरहु सूचनेचा मथितार्थ आहे. साठ कोटि रुपयाची रकम आजच काढून टाकण्यापेक्षां ती रेल्वेजच्या ताळेबदात राहूं द्यावी आणि पुढील पाच--चार वर्षांत काय परिस्थिति होते हें पाहून मग ह्या बाबतींत कायमचा निकाल करावा हें त्या सूचनेपेक्षा अधिक सयुक्तिक होईल ही विचारसरणी येथें मननीय आहे. वेजवुड कमिटीच्या शिफारसी पाहून आणि रेल्वेजच्या सापत्तिक स्थितींत होत असलेली सुधारणा विचारात घेऊनच रेल्वेजच्या साठ कोटि रुपये देण्याची कायमची विल्हेवाट करणें युक्त होणार आहे. सध्याच्या अनिश्चितपणाच्या स्थितींत साठ कोटींचें नुकसान ताळेबदातून काढून टाकणें बरें नाहीं तें तसेंच राहूं दिल्यास रेल्वेजच्या व्यवस्थापकांवर जी काटकसरीविषयींची जबाबदारी राहील ती इष्ट अशीच आहे. रेल्वेजच्या सांपत्तिक व्यवस्थेचा साकल्यानें विचार करताना पूर्वीच्या नुकसानीची बाब विचारात घेणें सोयीचें होईल, ही गोष्ट कोणासहि पटण्यासारखी आहे असें आम्हास वाटतें.

मध्यवर्ती बजेट

(लक्ष रु)

	१९३६–३७ अंदाज	१९३६–३७ दुरुस्त अंदाज	१९३७–३८ अंदाज
उत्पन्न	८३,१४	८१,३६	७९,९९
खर्च	८३,०८	८३,३३	८३,४१
वाढावा (+) अगर तूट (–)	(+) ६	(–) १,९७	(+) ३,४२

येत्या वर्षांतील करवाढ

	सध्याचा दर	नवीन दर
चांदी आयात, प्रत्येक औंसास	२ आ.	३ आ.
साखर एक्साइज ,, हंड्रेडवेटास	१ रु. ५ आ.	२ रु ० आ.
साखर आयात ,, ,,	९ रु. १ आ	९ रु ४ आ.

कॅलेंडर प्रदर्शन, १९३७

यंदा वरील प्रदर्शन पुणें औद्योगिक प्रदर्शनाचे जागेंत भरणार आहे आपल्या मालाच्या उठावाकरिता अनेक व्यापारी व कारखानदार कॅलेंडरें काढीत असतात. गिऱ्हाईक मिळविणें व तें टिकविणें ह्याकरिता कॅलेंडराचा उपयोग होतो,. तथापि गिऱ्हाइकाची मनोरचना व प्रवृत्ति आणि आपल्या मालाचा प्रचार ह्याची सांगड घालण्याचें चातुर्य विरळा सापडतें. वेगवेगळया धदेवाइकांचीं कॅलेंडरें एकत्र आणून व्यापाऱ्यात व सर्वसाधारण लोकांत ह्याविषयीं विचारप्रवर्तक जिज्ञासा निर्माण करण्याचें वरील प्रदर्शन हें उत्कृष्ट साधन आहे. ह्या दृष्टीनें, व्यापार व उद्योगधंदे ह्यांस कॅलेंडर–प्रदर्शन सहायकारक होणार आहे.

स्फुट विचार

हुंड्यांवरील स्टँप ड्यूटी रद्द करण्याची आवश्यकता

हिंदुस्थानात व्यापारी हुड्यांचा प्रसार अद्याप फारसा झालेला नाहीं. कारखानदार, घाऊक व्यापारी, सराफ इत्यादींनीं आपल्या गिऱ्हाइकावर हुंड्या काढून व्यापार व उद्योगधंदे ह्यास लागणारा पैसा व्यवहारात खेळवण्यास सुरवात केल्याखेरीज रिझर्व बँकेस आपलें बँकिंगच्या क्षेत्रातील कार्य नीटपणें करता येणे अशक्य आहे हुंड्या अगर ऋणपत्रकें ह्याचे पैसे आणि ते देऊन विकत घ्यावयाचे जिन्नस कालांतरानें मिळावयाचे असतात. तथापि ह्या वचनचिठ्ठयात नमूद असलेले हक्क विकून त्याची रोकड तात्काळ उभी करता येते, आणि धंद्यात पुन: खेळतें भांडवल घालता येतें हुंडीच्या मुदतीचें व्याज कापून घेऊन ती हुंडी डिस्कौंट करून बँक अगर दलाल बाकीची रकम हुंडी काढणारास देतात. स्वत:स जोडलेल्या बँकांनीं खरेदी केलेल्या हुंड्या पुन: डिस्कौंट करून त्यास पैशाचा पुरवठा करण्याचें काम मध्यवर्ती बँकेचें आहे अशा रीतीनें, हुड्यांच्या व्यवहाराची वाढ आणि रिझर्व्ह बँकेची व्यापार, शेती व उद्योगधंदे ह्यास सहाय करण्याची क्षमता, ह्यांचा अत्यंत निकटाचा संबंध आहे. अंतर्गत हुंड्यांवरील स्टँप ड्यूटी रद्द करून त्यास उत्तेजन द्यावें असें करन्सी कमिशननें व मध्यवर्ती बँकिंग कमिटीनें सुचविलें होतें, व त्या बाबतची पहिली पायरी म्हणून एका वर्षाचे आतील मुदतीच्या हुड्यांवरील ड्यूटी दर हजारीं फक्त दोन आणे घ्यावी, अशी बँकिंग कमिटीची शिफारस होती रिझर्व्ह बँकेनें नुकत्याच प्रसिद्ध केलेल्या आपल्या रिपोर्टांत हाच सवलतीचा दर सुचविलेला आहे ही स्टँप ड्यूटी अजिबात रद्द व्हावी असा व्यापारी संस्थाचा आग्रह आहे. सदरहु ड्यूटीचें उत्पन्न प्रतिवर्षी सरकारास मिळत असल्यानें त्याचा सल्ला घेऊन आपलें धोरण जाहीर करण्याचें हिंदुस्थान सरकारनें ठरविलें आहे. हुड्यांची देवघेव वाढण्याच्या मार्गांत स्टँप ड्यूटी येते, हें जाणून अमेरिकन सरकारनें ती ड्यूटी रद्द करण्याची गेल्या महायुद्धानंतर पहिली संधी साधली आणि बँकिंगच्या क्षेत्रांतली अडचण दूर केली करन्सी कमिशनची ह्या बाबतची शिफारस आज ११ वर्षे अमलात आलेली नाहीं. आतां हा प्रश्न धसास लागत आहे ही समाधानाची गोष्ट आहे

मद्रास अँड सदर्न मराठा रेलवे

हिंदुस्थानातील रेलवे कंपन्याशीं झालेल्या कराराच्या मुदती संपताच सरकारने त्या विकत घ्याव्या व त्यांची व्यवस्था त्यांचेकडून आपल्या हातीं घ्यावी हें धोरण हिंदुस्थान सरकारनें व मध्यवर्ती कायदेमंडळानें निश्चित केलें आणि त्याची अंमलबजावणी आतापर्यंत झाली आहे हिंदी लोकमताचा विशेष आग्रह पाहून सरकारनें ह्या धोरणाचा स्वीकार केला. आपला अधिकार गमावणें रेलवे कंपन्यास अर्थातच पसंत नव्हतें. परंतु ह्या प्रश्नाची चौकशी करण्यासाठी नेमलेल्या एका कमिटीनेंहि सरकारनें रेलवेज स्वत: ताब्यात घेण्याच्या धोरणाचा पुरस्कार केला होता, त्याचाहि परिणाम वरील धोरण निश्चित होण्यावर झालेला होता. मद्रास अँड सदर्न मराठा रेलवे, बेंगॉल नॉर्थ वेस्ट आणि कमाउन रेलवेजच्या कराराची मुदत संपली असूनहि सरकारनें त्या आपल्या हातीं घेण्याचें पुढें ढकलल्याचें ठरवलें आहे ह्याविरुद्ध लोकमतानें ओरड केली असल्यास त्यांत आश्चर्य नाहीं. कायदेमंडळानें योग्य असें मानलेलें धोरण सरकारास संधी मिळताच बदलावयाचें आहे अशीहि शंका ह्या बाबतींत उत्पन्न झाली आहे हेंहि स्वाभाविक आहे. सर महमद झाफरुल्ला ह्यानीं सरकारच्या धोरणाचें समर्थन करताना असें सांगितलें कीं, हातीं घ्यावयाच्या रेलवेजची सांपत्तिक स्थिति असमाधानकारक असल्यानें त्या विकत घेणें आज फायदेशीर होणार नाहीं व सरकारास अनिष्ट अशी जबाबदारी स्वीकारावी लागेल आणि खरेदीचा पैसा मोठ्या रकमानीं एकदम भरावा लागल्यानें लंडनमध्यें हुंडणावळीवर विलक्षण ताण पडेल ह्या सर्व अडचणी लक्षात घेऊन सरकारनें प्रस्तुत धोरणाचा अवलंब केला आहे असें त्याच्यातर्फे सांगण्यांत आलें आहे साउथ इंडिअन रेलवेच्या कराराची मुदत संपण्यास अजून अवकाश आहे आणि ही रेलवे व मद्रास अँड सदर्न मराठा रेलवे ह्याचें एकीकरण होणें कार्यक्षमतेच्या दृष्टीनें आवश्यक असल्यानें ह्या दोन रेल्वेज एकदम हातीं घेणें इष्ट होईल हाहि मुद्दा सरकारतर्फे पुढें मांडण्यांत आला आहे. हें सर्व समर्थन एकतर्फी असल्यानें जनतेस पटेल असें वाटत नाहीं.

शेतीच्या मालाची प्रतवारी व खूणबंदी

शेतीच्या मालास योग्य किंमत येऊन ती मालकाच्या पदरात पडावी अशी व्यवस्था होणें जरूर आहे ह्यांत दुमत असणें शक्य नाहीं. ह्या संबधात पाश्चात्य देशामध्यें पद्धतशीर योजना अमलात आल्या असून त्या लोकांच्या अंगवळणी पडल्या आहेत. उंची व हलक्या जातींच्या मालाची भेसळ झाल्यास किंवा चांगला व कमी दर्जाचा माल स्वतंत्र रीतीनें मिळण्याची सोय नसल्यास सर्वच मालाचे भाव उतरतात आणि शेतकऱ्याचें नुकसान होतें. चांगल्या मालास चांगली किंमत येईल तरच तो तयार करण्यास शेतकऱ्यास उत्तेजन प्राप्त होईल आणि शेतीची सुधारणा होऊन तिच्यापासून अधिक मिळकत उत्पन्न होईल. एवढ्यासाठी मालाची प्रतवारी लावून त्याची प्रत गिऱ्हाइकास ओळखता येईल अशी व्यवस्था उत्पादक व व्यापारी ह्यास करावी लागते पण ह्या लोकाचें संघटन नसल्यास व्यवहारांत शिस्त रहात नाहीं आणि प्रतवारी यशस्वी होत नाहीं कायद्यानेंच संघटन व शिस्त यांची व्यवस्था करावी लागते असा सार्वत्रिक अनुभव आहे. शेतीच्या हरतऱ्हेच्या मालाची विक्री पद्धतशीर रीतीनें कशी करता येईल ह्यासबंधानें हिंदुस्थान सरकारच्यामार्फत मोठ्या प्रमाणावर सध्या खटपट चालली आहे. त्यासबधात एक प्रयोग म्हणून कातडीं व अंडीं ह्याची प्रत लावणें आणि हा माल बिनचूक ओळखता यावा म्हणून त्यावर विशिष्ट दर्जा दाखविणाऱ्या खुणा घालणें ह्याबाबत मध्यवर्ती कायदे मंडळानें एक कायदा केला असून त्याची अंमलबजावणी प्रथम विशिष्ट ठिकाणीं व्हावयाची आहे. प्रतवारी व मालावरील खुणा ह्याचेसबंधात गल्लत होऊं नये आणि गिऱ्हाइकाची दिशाभूल केली जाऊं नये ह्याकरिता नियम केले जातील.

नवें ब्रिटिश कर्ज

राष्ट्राच्या सरंक्षणासाठी लढाऊ सामानाचा पुरवठा करण्यासाठी येत्या तीन-चार वर्षांत मोठमोठ्या रकमा खर्च करण्याचें ब्रिटिश पार्लमेंटनें ठरविलें आहे. इंग्लंडला युद्ध नको आहे, पण जागतिक शांततेचा भंग झाल्यास स्वसंरक्षणाची व एक प्रमुख राष्ट्र ह्या नात्याची आपली जबाबदारी पार पाडण्याची त्याची तयारी अवश्य असली पाहिजे, ह्या विचारसरणीच्या आधारावर ब्रिटिश

प्रधान मंडळानें कर्जास पार्लमेंटची समति मिळविली आहे. कर्जानें पैसा उभारला तरीहि सुमारें ४२ कोटि रुपये दर वर्षी मामुली उत्पन्नातूनच घ्यावे लागतील आणि कर्ज न काढतां संरक्षणाची योजना पुरी करावयाचें म्हटलें तर प्रतिवर्षी १५० कोटि रुपयाचा जादा कराचा बोजा ब्रिटिश जनतेच्या डोक्यावर लादावा लागेल एवढी मोठी जादा रकम लोकांच्या मिळकतीमधून दरवर्षी सरकारनें काढून घेतल्यास आर्थिक मंदी दूर करण्याच्या मार्गात व्यत्यय येऊन राष्ट्राची प्रगति थांबेल ह्या मुद्यावर मि. चेंबर्लेन ह्यांनीं कर्जाच्या योजनेचें समर्थन केलें आणि प्रधान मंडळाच्या धोरणास आक्षेप घेणारास उत्तर देण्याचा प्रयत्न केला संरक्षणाप्रीत्यर्थ खर्च व्हावयाच्या एकूण पैशाचा बराच मोठा भाग कर्ज काढलें असतांहि कर देणारावर पडणारच आहे असें त्यांनीं सांगितलें. कर्ज केव्हा, कसें, किती व कोणत्या दरानें काढावयाचें हें वेळोवेळच्या परिस्थितीस अनुलक्षून सरकार ठरवील आणि जनतेवर कमींत कमी बोजा पडेल अशी व्यवस्था करील असें आश्वासनहि त्यांनीं दिलें व्याजाचे दर आणि एकदर आर्थिक परिस्थिति ह्यावर नवीन कर्जाचा अनिष्ट परिणाम होणार नाहीं अशी खबरदारी मि. चेंबर्लेन कोणत्या रीतीनें घेतात हें पहावें

जर्मनीची आर्थिक कामगिरी

जर्मन मध्यवर्ती बँकेचे अध्यक्ष आणि अर्थमंत्री, डॉ. शास्ट, ह्याच्या वयास नुकतींच साठ वर्षे पुरीं झालीं. त्या प्रसंगीं, हेर हिट्लेर ह्याच्या नेतृत्वाखाली आणि आपल्या स्वतःच्या सल्ल्यानें जर्मन राष्ट्रानें काय कामगिरी आर्थिक क्षेत्रात बजावली, ह्याचें विवेचन त्यांनीं एका भाषणात केलें. शस्त्रास्त्रांचें उत्पादन आणि इतर बेकारी-निवारणाचीं कामें ह्यांसाठी लागणाऱ्या पैशाचा पुरवठा, कर्जफेड, निर्गत व आयात व्यापार ह्याची तोंडमिळवणी व चलनाच्या स्थैर्याचें रक्षण हें चतुर्विध कार्य गेल्या दोन-तीन वर्षात जर्मनीनें केलें असल्याचें त्यांनीं अभिमानपूर्वक सांगितलें आर्थिक घडी विस्कटू न देता जर्मनीनें हा चमत्कार कसा केला ह्याचें आश्चर्य इतर राष्ट्रांस वाटतें, परतु भांडवलाच्या पुरवठ्याचें सरकारनें केलेलें नियंत्रण हीच सदरहू गूढ उकलण्याची किल्ली आहे असें स्पष्टीकरण त्यांनीं केलें जर्मन हुंडणावळ स्थिर राखण्यांत आली होती आणि दुसऱ्या देशांनीं आपली स्वत.ची हुंडणावळ उतरली त्याचा पूर्ण फायदा जर्मनीस मिळाला आणि जर्मनीचें परराष्ट्रीय कर्ज सुमारें ८५० कोटि रुपयांनीं हलकें होऊं शकलें. जेवढ्या मालाचा मोबदला आपणास देता येईल त्यापेक्षा अधिक माल परदेशांतून आणावयाचा नाहीं आणि अत्यंत जरूरीचे असेच जिन्नस आयात करूं द्यावयाचे हें जर्मन व्यापारी धोरण यशस्वी ठरलें आहे असें डॉ. शास्ट ह्यांचें म्हणणें आहे ह्या धोरणाचे योगानें कच्च्या मालाची आयात वाढविणें व पक्क्याची मर्यादित करणें जर्मनीस शक्य झालें आहे. धंदेवाल्यानीं आपली कार्यक्षमता व उत्पादन वाढवावें आणि हेर हिट्लर ह्याच्या धोरणास पाठिंबा द्यावा अशी सूचना त्यांनीं केली. डॉ. शास्ट ह्याच्या भाषणात आत्मश्लाघा व प्रौढी ह्यांचा भाग कितीहि असला आणि जर्मनीच्या महत्वाकांक्षी व लढाऊ धोरणाचें समर्थन त्यात कितीहि असलें तरी जर्मनीच्या अलीकडच्या आर्थिक योजनेच्या स्वरूपावर त्यामुळें उत्कृष्ट प्रकाश पडत आहे.

K. K. & Co.
Photographic Dealers
POONA

बदाम तेल
व्यापारी भावानें खात्रीचें मिळेल.
द. ना. हेजीब
किराणा व सुक्या मेव्याचे व्यापारी, २० शुक्रवार, पुणें.

पायोनियर डाइंग हाऊस पुणें,
रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी
एरोप्लाफ प्रिंटींग, खडीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व रंगविण्याचा कारखाना.
भिकारदास मारुतीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.
[स्थापना सन १९३५]
९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणें शहर.
कामाची वेळ—
दररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारीं १० ते १
चालू ठेवी द सा द शें २ टक्के व्याजानें स्वीकारल्या जातात.
सेविंग्ज बँक ठेवींवर द सा द शें. ३ टक्के व्याज दिलें जातें.
मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यापासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाचे दरांबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.
कर्जः सोनें, चांदी, सरकारी रोखे, वगैरे तारणावर रकमा दिल्या जातात
म्यानेजिंग एजंटस्.

हंस पिक्चर्सचा ४ था
अद्वितीय बोलपट
धर्मवीर
मिनर्व्हा टॉकीजमध्यें पहा
लेखक : प्रि. अत्रे
—भूमिका—
बाबूराव पेंढारकर, विनायक,
रत्नप्रभा, इंदिरा वाडकर.

कपाशीस वाढती मागणी

बाजारभाव वाढणार काय?

जगांतील सर्वच देशामधील कपाशीचें उत्पादन वाढलें आहे. हिंदुस्थान, चीन, रशिया, ब्राझील, अर्जेंटिना, इत्यादि देशात उत्कृष्ट पीक आलें आहे. ह्याबरोबरच, आर्थिक परिस्थितीमधील सुधारणेचें प्रतिबिंबहि तयार मालाचे उठावावर पडू लागलें आहे १९३५-३६ व १९३६-३७ च्या मोसमातील कपाशीच्या उत्पादनाचे कांहीं प्रमुख देशासंबधीचे आकडे येथें दिले आहेत हातानें सूत काढून विणल्या जाणाऱ्या कपाशीचा अंतर्भाव त्यात झालेला नाहीं

४७८ पौंड=१ गासडी	मोसम १९३५-३६ लक्ष	मोसम १९३६-३७ लक्ष
अमेरिका	१०५	१२४
हिंदुस्थान	५३	५६
चीन	२३	३५
रशिया	२३	३०
ब्रॅझील	१५	१६
अर्जेंटिना	३½	४½
इजिप्त	१७½	१९

१९३५-३६ सालीं जगातील एकूण उत्पादन २ कोटि ६२ लक्ष गासडया इतकें झालें होतें, १९३६-३७चा तत्सम आकडा ३ कोटि ८ लक्ष आहे.

शेतीप्रधान देशात धान्याचे भाव आतां वाढूं लागले असल्यानें कापडास चागली मागणी येण्याचीं चिन्हें दिसत आहेत. युद्धाच्या पूर्वतयारीकरताहि बरीच मोठी मागणी पुरवावी लागणार आहे. तथापि त्याकरितां कपाशीचा पुरवठा कमी पडण्याचा संभव नाहीं. मध्यम धाग्याच्या अमेरिकन कपाशीचा मात्र तुटवडा येण्याची भीति आहे. एकंदरीनें पहातां, कपाशीचे बाजारभाव थोडेसे तेजींत येण्याचा रंग दिसतो. कपाशीची लागवड कित्येक देशांत वाढत्या प्रमाणावर होत असल्यानें, मागणी व पुरवठा ह्याचा लवकरच मेळ बसेल आणि बाजारभावात फारशीं आंदोलनें होणार नाहींत. जगाच्या कपास बाजारात अमेरिकेंतील लागवडीस विशेष महत्त्व आहे आणि तेथील उत्पादनाच्या आकड्यावरच बाजारभाव अवलंबून रहाणार हें उघड आहे.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र लि.

वरील बँकेची दुसरी साधारण सभा ता. २८ फेब्रुवारी रोजीं प्रो काळे ह्याच्या अध्यक्षतेखालीं भरली होती. त्यावेळीं, ३१ डिसेंबर १९३६ अखेरचें बँकेचें नफातोटा पत्रक, ताळेबंद आणि डायरेक्टरांचा रिपोर्ट हीं मंजूर करण्यांत आलीं. श्री डी जी जोशी व श्री. जी. डी. आपटे ह्यास नवीन वर्षाकरिता पुन. ऑडिटर नेमण्यांत आलें

एका वर्षाच्या अल्पावधींत बँकेचें १ लक्ष ४½ हजाराचें रोख भांडवल जमलें असून ७ लाखावर ठेवी आल्या आहेत वर्षअखेर बँकेस ६३५ रु नफा झाला आहे त्याचा विनियोग रिझर्व्ह आणि प्राथमिक खर्च ह्याच्या हिशेबी करण्यांत यावा, असें ठरलें आहे.

प्रो काळे ह्यांनीं आपल्या भाषणांत बँकेवरील लोकाच्या विश्वासाबद्दल समाधान व्यक्त केलें आणि मॅनेजर, श्री. गोखले, व बँकेचा नोकरवर्ग ह्याच्या कार्याविषयीं गौरवपर उद्गार काढले.

धी सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि०

कडून

हिंदुस्थानांतील प्रजेच्या हितासाठीं अनेक

नाविन्यपूर्ण उत्कृष्ट योजना.

होम सेव्हिंग खातें	सोनें विक्री खाते ५ तोळे व १० तोळे लगडी	
चालू खातें	सेफ डिपॉझिट व्हॉल्ट खातें	विमा खातें
त्रैवार्षिक कॅश सर्टिफिकेट खातें	एक्झिक्यूटर आणि ट्रस्टी खातें	

सविस्तर माहितीकरितां पत्रव्यवहार करा.—

स्वदेशप्रेमी लोकांनीं स्वदेशी संस्थेला उत्तेजन देणें हे त्यांचे कर्तव्य आहे जनतेची सेवा करणे हेंच आमचें ध्येय आहे वरील स्वदेशी संस्थेकडून मिळणाऱ्या फायद्याचा अनुभव प्रत्येकानें घ्यावा

सो. न. पोचखानवाला,
मॅनेजिंग डायरेक्टर

नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी.

	रुपये
अधिकृत भांडवल	१,००,०००
जमा असलेलें भांडवल	७८,४००
रिझर्व्ह फंड	२,७५८
इतर फंड	८९४
मुदतबंद ठेवी	१,५२,७०९
सेव्हिंग्ज बँक ठेवी	४,२८४
मेंबराकडून येणें असलेलें कर्ज	२,५६,०५४
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यात गुंतविलेली एकूण रक्कम	४०,७७३

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते ठेवींची रक्कम पूर्ण सुरक्षित शेअर्स विकत मिळतात आतांपर्यंतडिव्हिडंड पांच टक्क्यांहून केव्हांही कमी दिलें गेलें नाहीं. सोसायटी आपल्या मेंबराना त्यांच्या घरांचें तारणावर कर्ज देते

सोसायटीसंबंधींच्या पूर्ण माहितीसाठीं पत्रव्यवहार करा अगर समक्ष भेटा

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज्

"WRITE to the Dawn of India Life Insurance Company, Ltd Poona, concerning **Pigmy & Monthly Income Deposit Schemes.**"

मंडळ्यांचा नफा व त्याची वांटणी

नफ्यापैकीं किती रकम गंगाजळी, घसारा, इत्यादिकरता बाजूस काढून ठेवावी व किती रकम भागीदारांमध्यें वांटून टाकावी, हा प्रश्न व्यापारी व औद्योगिक संस्थांच्या चालकाचे पुढें दरसाल उभा रहात असतो आज मंडळीस चागले दिवस असले तरी पुढें नुकसान आल्यास त्याची झळ वाटावयाच्या नफ्यास (डिव्हिडंड) लागू नये आणि मंडळीस स्थैर्य प्राप्त होऊन तिच्यासंबधानें जनतेंत विश्वास उत्पन्न व्हावा, अशा प्रकारची व्यवस्था कर्तव्यदक्ष चालक करीत असतात. भरमसाट नफावाटणी व स्थैर्याविषयींची फाजील सावधगिरीची कल्पना ह्याचा मध्यबिंदु येथें निश्चित करावा लागतो. जागतिक आर्थिक मंदीमधून कित्येक मंडळ्या सुखरूपपणें बाहेर पडल्या, ह्याचें कारण त्यांनीं प्रथमपासूनच स्वीकारलेलें सावधगिरीचें धोरण, हें होय १९२९ मध्यें सुरू झालेल्या मंदीमध्यें ब्रिटिश मंडळ्याची मिळकत कमी झाली, तरी भागीदारांस दिलेल्या डिव्हिडंडचा दर त्यांनीं त्या प्रमाणांत कमी होऊ दिला नाहीं आणि १९३२ नंतर नफ्याचें प्रमाण वाढलें तरी त्यामानानें डिव्हिडंडचा दर भरमसाट वाढू दिला नाहीं, ही गोष्ट सदरहु मंडळ्याच्या त्यासंबधांतील आकड्यांवरून स्पष्ट झाली आहे. भरभराटीच्या काळात रिझर्व्ह वाढवावयाचे व त्यातून पडत्या काळांत डिव्हिडंडचा दर कायम राखण्याची व्यवस्था करावयाची आणि अशा रीतीनें तेजी-मंदीच्या रहाटगाडग्याचे दुष्परिणाम टाळावयाचे हें तत्त्व वरील धोरणाच्या मुळाशीं आहे.

मंडळीस झालेल्या नफ्यापैकीं किती अंश भागीदारात वाटून टाकावा, हा प्रश्न उपस्थित होण्यापूर्वी, नफा कशास म्हणावें, हा प्रश्न उभा रहातो, आणि कोणत्या बाबींची तरतूद झाली म्हणजे उरलेल्या रकमेस नफा असें म्हणता येईल, ह्याचा विचार प्रथम व्हावा लागतो नव्यानें स्थापन झालेल्या मंडळीचे भागात लोक जेव्हा प्रथम भांडवल गुंतवितात, तेव्हा त्याची अपेक्षा आपल्या पैशावर काहीं विशिष्ट दरानें डिव्हिडंड मिळत राहील, अशी असते. हें डिव्हिडंड कायम रहावयाचें म्हणजे मंडळीची उत्पन्न देणारी मालमत्ता कायम टिकली पाहिजे, असा अर्थ झाला सुरवातीस घातलेलें भांडवल कायम टिकावें म्हणून घसाऱ्याची तजवीज केली पाहिजे तथापि, आर्थिक घडामोडींमुळें अगर यांत्रिक सुधारणामुळें मंडळीची मिळकत घटू लागली, तर काय करावयाचें हा प्रश्न तितकाच महत्त्वाचा आहे मंडळीच्या मालमत्तेची किंमत हिशेबात किती धरली आहे आणि दरसाल घसारा किती धरावयाचें ठरविलें आहे, ह्या दोन गोष्टींवर ही तजवीज पुरी पडेल किंवा नाहीं, हें अवलबून रहातें समजा, एकाच धंद्यांतील दोन मंडळ्यास सारख्याच दरानें नफा होत आहे, परंतु एका मंडळीच्या मालमत्तेची किंमत एक लक्ष रुपये व दुसरीची दोन लक्ष रुपये धरण्यात आली आहे. दरसाल, एकूण किंमतीच्या सात टक्के घसारा टाकावयाचा असें दोन्ही मंडळ्यांनीं ठरवल्यास, पहिल्या कंपनीस सात हजार रुपये व दुसऱ्या कंपनीस चौदा हजार रुपये बाजूस काढून ठेवावे लागतील तथापि काहीं कारणामुळें, उदाहरणार्थ जुनी यंत्रसामुग्री अजिबात निकामी ठरल्यामुळें, नवीन यंत्रें आणावीं लागल्यास, दोन्ही मंडळ्याची ताळेबंदातील घसाऱ्याबाबतची तजवीज- सारख्याच प्रमाणांत असली तरी दुसऱ्या मंडळीस त्या मानानें नुकसान भासणार नाहीं घसाऱ्याची योजना कोणत्या दरानें केली असतां भागेल ह्या संबधीं नियम घालून देतां येणार नाहीं हें वरील उदाहरणावरून स्पष्ट होईल, घसाऱ्याची तरतूद केल्यानंतर परंतु नफ्याची वांटणी करण्यापूर्वी, त्यातील काहीं भाग वेगवेगळ्या रिझर्व्हजमध्यें, म्हणजे गंगाजळींत, टाकण्याची पद्धत आहे. वास्तविक हा नफ्याचाच अंश असतो. गंगाजळींत टाकलेल्या रकमा कित्येक प्रसंगीं मंडळीस चालू खर्च भागविण्यासाठी काढून घेण्याची पाळी येते, म्हणजे भागांची किंमत व डिव्हिडंडचा दर वाढण्यास कारणीभूत होणारा हा पैसा नियोजित कामासाठीं वापरला जात नाहीं पुढें द्याव्या लागणाऱ्या घसाऱ्याची ह्या गंगाजळींतून सोय होते आणि आधीच्या वर्षांतून जाहीर केलेला नफा वास्तविक त्या मानानें फुगवला गेलेला होता असा अर्थ निघतो खरा नफा किती झाला, हें कळणें ह्या कारणानें अत्यंत गुंतागुंतीचें होतें. नफा जाहीर करण्यापूर्वी घसारा व गंगाजळी ह्यात किती रकम वर्ग केली आहे, हें असंदिग्धपणें स्पष्ट करणाऱ्या मंडळ्या फारच थोड्या आढळतात आणि त्या योगानें पैसे गुंतविणारास मंडळीची खरी परिस्थिति समजणें कठिण पडतें.

भागीदाराच्या हातात अखेर काय पडावयाचें, हें प्राप्तीवरील कराच्या आकारणीवर अवलंबून रहातें. डिव्हिडंड जाहीर करण्यापूर्वी मंडळीनें प्राप्तीवरील संबद्द कर भरला असला म्हणजे भागीदारांस कर भरलेलें डिव्हिडंड मिळतें, त्यावर पुनः करभार पडत नाहीं झालेल्या नफ्याचा सर्वच भाग मंडळी भागीदारात वाटीत नाहीं. न वांटलेल्या नफ्यावर म्हणजे गंगाजळींत टाकलेल्या रकमावर मंडळीस कर द्यावा लागतोच तथापि, भागीदाराच्या नफ्याचे हिश्यावरील कर त्याचे वाटणीमधून कापावयाचा शिल्लक ठेवला असेल, तर मात्र त्या मानानें भागीदाराच्या डिव्हिडंड मधून कपात होते. मंडळीचा निवळ नफा काढण्यापूर्वी ह्या कराची तरतूद केलेली आहे किंवा नाहीं, भागीदारास द्यावयाच्या डिव्हिडंडचा दर कर माफ आहे कीं त्यातून कराची आकारणी व्हावयाची आहे, इत्यादि बाबी ह्या संबधात महत्त्वाच्या आहेत.

वरील विवेचनावरून, मंडळीच्या नफ्याची खरी रकम शोधून काढणें भागीदारास कसें कठिण जातें ह्याची कल्पना येईल. हिशेबाच्या मांडणीचे पद्धतींत सर्व मंडळ्याच्या बाबतींत दिखाऊ एकजातपणा असला, तरी आंतील गुंतागुंत समजणें सामान्य मनुष्यास अवघड जातें नफा कशास म्हणावयाचें येथपासूनच घोटाळ्यास सुरवात होते आपलें भांडवल कायम राहून त्यावर अपेक्षित व्याज देण्याची कायम तरतूद देण्याची शक्य तों व्यवस्था झाल्यावर मंडळीस उरणारा वाढावा, तो तिचा नफा असें समजलें तरी प्रत्यक्ष व्यवहारांत आकड्यांशीं प्रसंग आला असता गोंधळ उडाल्याखेरीज राहणार नाहीं, विविध प्रकाराच्या मंडळ्याच्या वार्षिक हिशेबाची काळजीपूर्वक छाननी केल्यास वरील प्रश्नाचें मर्म लक्षात येण्यास सहाय होईल

The House for Quality goods at most reasonable prices.

K. M. BELSARE & Co.,

PLAIN & DECORATIVE FURNITURE

FOR

Home, School, College, Office etc in

WOOD & IRON

Sadashiv, POONA 2

सहकारी चळवळ

प खानदेश सहकारीवृत्त

जानेवारी १९३७ मध्यें इन्स्टिटयूटनें शिरपूर तालुक्यातील को. सोसायट्याचे सेक्रेटरीज करितां नाथे, शिरपूर व थाळनेर ह्या ठिकाणीं सेक्रेटरीज रिफ्रेशर वर्ग भरविले शिरपूर तालुक्यांतील ४९ सोसायटचापैकीं ४२ सोसायट्याचे सेक्रेटरींनीं सदर वर्गाचा फायदा घेतला. सदर वर्गाचे वेळीं सेक्रेटरींना खालील विषयावर माहिती देण्यात आली.—[१] यदाचा वसूल, नवीन कर्ज वाटणी व सवलतींचें धोरण [२] वक्तशीर कर्जफेडीचें महत्त्व[३]कायदे, कानू व पोटनियम [४] सहकारी चळवळीपासून शेतकऱ्याचे फायदे [५] सहकारी पतपेढ्या, बॅंक, सु युनियन, असोसिएशन व इन्स्टिटयूट ह्याचा परस्पर संबंध [६] सेक्रेटरींचीं कर्तव्यें सदर वर्ग चालविणेचे कामीं प्रॉ. को. बॅंकेच्या शिरपूर शाखेचे इन्स्पेक्टर, श्री देशमुख आणि सु यूनियनचे सुपरवायझर्स श्री. कुळकर्णी व श्री. भागवत ह्यानीं फारच मदत केली व सेक्रेटरीना वरील विषयावर माहिती दिली हें त्याना भूषणावह आहे

शिरपूर येथील वर्गास २० सेक्रेटरी, चेअरमन व पंच हजर होते वर्गाचे शेवटीं सर्वांना इन्स्टिटयूटनें अल्पोपाहार दिला

प्रॉ.ऑफिसर ह्यानीं वरील वर्ग भरवून 'क' व 'ड'वर्गांतील मिळून ९ सोसायट्यास भेटी दिल्या भेटीचे वेळीं खरेदी विक्री युनियन, लॅंडमॉर्गेज बॅंक, ह्याबावत प्रचारकार्य केलें.

चादवड (जि नाशिक) सहकारी वृत्त

सहकारी डिबेटिंग क्लबची फिरती सभा निवाणें येथें ता २२।२।३७ रोजीं श्री. बी आर सावळगी, सुपरवायझर, याचे अध्यक्षतेखाली भरली होती. ऐतिहासिक पुरुषाचें चरित्र व त्यापासून घ्यावयाचा बोध याविषयीं वक्त्यांचीं भाषणें झालीं.

सहकारी स्टाफतर्फे फिरत्या वाचनालयाचें उद्घाटन श्री सहस्रबुद्धे, सीनियर इन्स्पेक्टर, नगर भाग, याचे अध्यक्षतेखाली होऊन १२½ रुपयाचीं पुस्तकें अध्यक्षानीं मोफत दिलीं.

तालुका इम्प्लिमेंट सोसायटी स्थापन करणेबद्दल असिस्टंट रजिस्ट्राराची परवानगी आली असून कार्यास सुरवात करण्याचे प्रयत्न चालू आहेत.

श्री वैकुंठराय मेहता, मॅनेजिंग डायरेक्टर, मुंबई प्रा. को. बॅंक, यानीं कळवण शाखेस ११।२।३७ रोजीं भेट दिली. त्यावेळीं, मालाचे तारणावर व्यवहार सुरू करणेबद्दल, पुढील हंगामाकरतां बीं बियाणेची मागणी घेणेविषयीं व नवीन सोसायट्याच्या स्थापनेसबधीं स्थानिक सहकारी कार्यकर्त्यांबरोबर चर्चा करून सहकारितेचें पाऊल जोरात पुढें टाकण्याविषयीं त्यानीं उत्तेजन दिलें

शैक्षणिक विषयास वाहिलेलें व विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण उन्नतीसाठीं झटणारें एकच एक साप्ताहिक

सुरू : २१-२-३७ **विद्यार्थी** वा. व. २॥ रु. व्ही. पी. नाहीं

पत्रव्यवहाराचा पत्ता —
३५१ अ, सदाशिव, पुणें २

Notice to Contractors.

Separate tenders, sealed and superscribed with the name of the work, to Government Design or to their own designs are invited from Contractors for the following works —

Name of work	Estimated cost of the work.	Date of completion of the work	Earnest money	Cost of Tender forms	Last date of entertaining applications for Tender forms	Final date of receipt of Tenders
	Rs		Rs			
1) Constructing 4 R.C.C deck bridges across Katta, Sawarvada, Girewad & Sukhalwad Nallas on Malwan Phonda Road miles 13 to 18 including approach roads	78,494	30th June 1938, for masonry works and 31st December 1938 for approach roads	800	8/-	20th March 1937, 5 P M	25th March 1937, 2 P M
(2) Constructing 3 R.C.C deck bridges across Osargaon, Kasawane and Wagda Nallas on Malwan Phonda Road miles 24 to 27, including approach roads	44,752		450	5/-		

2 Drawings and details of design may be seen in the office of the Undersigned during office hours on week days except public Holidays, and Blue Print copies obtained, if necessary, on payment of fees at 0-4-0 per Sq foot, applications for which will be entertained up-to 15th March, 1937 only

3 Conditions of contract etc will be supplied along with the tender forms

4 The Superintending Engineer, Southern Circle, reserves the right to reject any or all of the tenders and also to give one or both the works to one contractor, without assigning any reasons

B P. JAGATAP,
EXECUTIVE ENGINEER, R DN.

RATNAGIRI
18th February, 1937

मुंबई सरकारचें सर्जन जनरल साहेबांनीं भेट दिलेलें

डॉ. काळे यांचे **पूना लेप्रसी क्लिनिक**

म्हणजेच महारोग, पांढरें कोड व इतर सर्व प्रकारचे चर्म विकारावरील उपचाराचें विश्वसनीय ठिकाण

टिपसे आश्रम,
पुणें नं ४

डॉक्टर काळे,
लेप्रसी स्पेशॅलिस्ट

ग्रामोद्धार

श्री वैकुंठराय मेहता ह्यांच्या कार्यांचा अहवाल

[राजकारणापासून अलिप्त राहून, ग्रामोद्धार, खेडेगांवीं उद्योगधंद्यांचें पुनरुज्जीवन, शेतकऱ्यांची नैतिक व शारीरिक उन्नति, इत्यादि कामें सघटित रीतीनें करण्याकरितां, मुंबई येथें भरलेल्या राष्ट्रसभेनें मंजूर केलेल्या योजनेस अनुसरून १४ डिसेंबर १९३४ रोजीं वर्धा येथें 'अखिल भारतीय ग्रामोद्योग संघा' ची स्थापना झाली संघाच्या व्यवस्थापक मंडळाचे सभासद, श्री वैकुंठराय मेहता, ह्यांनीं आपल्या ३१ डिसेंबर १९३६ अखेरच्या वर्षांतील कार्यांचा अहवाल संघास सादर केला आहे, त्यांतील महत्त्वाच्या गोष्टींचा सारांश येथें दिला आहे.]

श्री. वैकुंठराय मेहता ह्यांच्या कार्यक्षेत्रांतून पुणें व नाशिक हीं शहरें आणि ठाणें व कुलाबा हे जिल्हे वगळण्यात आले होते वर्षअखेर ६ एजंट्स, ४० सभासद, १८ निर्वेतन कार्यकर्ते आणि ३ पगारदार प्रचारक श्री मेहता यांच्या नेतृत्त्वाखाली काम करीत होते. स्थानिक कार्यकर्त्यांशीं विचारविनिमय करण्याकरिता श्री. मेहता ह्यांनीं निरनिराळ्या गावास भेटी दिल्या पूर्व व पश्चिम खानदेशांतील खेडेगावांमधील आरोग्याकडे व स्वच्छतेकडे विशेष लक्ष पुरविण्यात आलें सातारा जिल्ह्यात प्लेग व कॉलरा ह्यांच्या प्रतिबंधाकरिता कसून खटपट करण्यात आली. सोलापूर व नगर जिल्ह्यांत दुष्काळनिवारणाचें कार्य हातीं घेण्यांत आलें. सूत काढण्याच्या धंद्यास उत्तेजन देण्यात येऊन शेतीच्या जनावराच्या पोषणाची व्यवस्था करण्याचीहि खटपट चालू होती.

अहवालाचे वर्षांत श्री वैकुंठराय मेहता ह्यांनीं पुण्याच्या वसत व्याख्यान मालेंत 'मुंबई इलाख्यातील खेडेगावीं उद्योगधंदे' ह्या विषयावर एक व्याख्यान दिलें, त्याचप्रमाणें अनेक परिषदांतून त्यांनीं सहकार व ग्रामोद्धार ह्यासंबधीं भाषणें करून ठराव मांडले 'हरिजन' मध्यें ते लेख व स्फुटें लिहीत असत. इतरहि अनेक वृत्तपत्रात त्यांचे लेख प्रसिद्ध झाले तेलाच्या घाण्या व त्यामधील सुधारणा, हातसडीच्या तांदुळासंबधीं टागोरांचे विचार, हाडाचें खत, जनावरांची पैदास सुधारण्याची योजना, इ. विषयाची माहिती देणारीं हस्तपत्रकें वाटण्यात आलीं लखनौ प्रदर्शन, फैजपूर प्रदर्शन, इत्यादिविषयकहि माहिती महाराष्ट्रातील कार्यकर्त्यांस पुरविली गेली.

श्री. मेहता ह्यांनीं (१) हातानें बनविलेला कागद व (२) घोंगड्या ह्या दोन धंद्यांकडे विशेष लक्ष पुरविलें कागद करणारास तज्ज्ञाकडून सल्ला देवविला आणि त्यास माल खपविण्यास सहायहि केलें. जुन्नर व पुणें येथील कागदाचे तारणावर कर्ज देण्यासंबधीं पुण्यातील बँकांशीं चर्चा केली कागद आता चांगल्या प्रतीचा निघू लागला आहे घोंगड्याच्या धंद्याबाबत श्री भुरके ह्यांची खास नेमणूक करण्यांत येऊन त्यांचेमार्फत कार्य चालू आहे एका सहकारी सोसायटीच्या स्थापनेसबधींहि खटपट सुरू आहे

लखनौ येथील अखिल भारतीय खादी व ग्रामोद्योग प्रदर्शनाबाबत महाराष्ट्रांत प्रचार करण्यात आला फैजपूरच्या प्रदर्शनाचे तर श्री मेहता हे संयुक्त चिटणीस होते ८० हजार लोकांनीं तिकिटें काढून प्रदर्शन पाहिलें व अखेर प्रदर्शनाचे कामांत ४,८०० रु. नफा उरला रत्नागिरी, मालवण व सावंतवाडी येथील माल प्रदर्शनात यावा, ह्याकरिता प्रयत्न करण्यात आले मुंबई व पुणें येथें विक्रीच्या दुकानांचें उद्घाटन श्री. मेहता ह्यांच्या हस्तें झालें इतर ठिकाणींहि 'डेपो' काढण्याविषयीं चर्चा करण्यात आली वेगवेगळ्या प्रश्नासबधीं कार्यकर्त्यांकडून विचारणा करण्यात आल्या, त्यास योग्य अशा तज्ज्ञामार्फत सल्ला देवविला गेला. मॅजिक लॅटर्नच्या ३६ कांचा संघाकरितां तयार करवून घेण्यात आल्या श्री. मेहता हे पुण्याच्या ॲडल्ट लिटररी असोसिएशनचे सभासद झाले आणि त्यांनीं सांगलीच्या भिडे मॅच वर्क्सलाहि सहाय केलें.

संघाच्या कार्याकरितां एकूण १,२४० रु. खर्च झाले, त्यापैकीं १०० रुपये वर्गणीच्या रूपानें जमा झाले.

तपकीर

पुण्यामध्यें "वर्तकी" तपकीरीची प्रसिद्धी आज अनेक पिढ्या आहे, "कृष्णभट्टी" तपकीरहि कित्येक वर्षें विशेष गाजली आहे मद्रासी व मंगलोरी तपकीर पुणें, मुंबई वगैरे भागांत लोक अलीकडे वापरतात आणि स्थानिक बनवाटीची तपकीर ठिकठिकाणीं चोहोंकडे खपते सुवासी व औषधी तपकिरीस मध्यंतरीं बरीच मागणी असे इंग्लंडमधील दोनशे वर्षें चाललेले तपकिरीचे दोन कारखाने बंद होऊन त्यातली यंत्रसामुग्री नवीन ठिकाणीं स्थापन होणार असल्याचें प्रसिद्ध झालें आहे. ह्यापैकीं एकांतली यंत्रसामुग्री शंभर वर्षें चाललेली आहे आणि ती आणखी कित्येक वर्षें काम देईल अशी अपेक्षा आहे तीमध्यें, पाण्याच्या जोरावर एक चाक फिरतें व त्याबरोबर दोन खलबत्ते तंबाखू कुटतात खल ओकच्या लाकडाचा असून बत्ता लोखंडी आहे. उखळ व मुसळ ह्यात कुटून निघालेल्या तंबाखूची पूड दुसऱ्या यंत्रानें होते

तंबाखूचीं पानें कुटून व वाटून त्यांची वस्त्रगाळ पूड करतात, ती सर्व कृति हातानेंच चालते. तंबाखूची निवड व तिचें मिश्रण ह्यावर तपकिरीचा स्वाद अवलंबून रहातो वर वर्णिलेल्या ब्रिटिश कारखान्यातली ह्या संबधातली कृति धंद्यातलें गुपित ह्या नात्यानें मुख्य मालकाशिवाय दुसऱ्या कोणासहि कळून दिली जात नाहीं. तपकिरीची सवय इंग्लंडमध्यें कमी झालेली नाहीं तेथें एकूण खपणाऱ्या तपकिरीचा चार-पंचमांश भाग दहा वर्षांमागें स्त्रियांमध्यें खपत असे देशाच्या निरनिराळ्या भागात तपकिरीचे भिन्न भिन्न प्रकार लोकप्रिय असतात हा अनुभव हिंदुस्थानातहि येतो. मद्रासी, महाराष्ट्रीय, मंगलोरी वगैरे तपकिरीच्या जाती ह्या कारणानेंच रूढ झालेल्या आहेत अभिरुची कालांतरानें बदलते आणि विशिष्ट जातींच्या तपकिरीचा खप कमी-जास्त होतो, असें वेळोवेळ आढळून येतें

महिंद्रकर ब्रदर्स ह्यांचे
किंमत
गिरगांव, मुंबई

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	११८–१०
५% (१९३९-४४) लोन	१०६—८
४½% लाब मुदत (१९५५-६०) ...	११७—४
४% १९४३	१०८–१२
३½% बिनमुदत	९५–१२½
३½% १९४७–५०	१०४–१२
२¾% १९४८–५२	९९—६

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरटी व लाब मुदत)	१०७—८
४% मुंबई म्युनिसिपल (लाब मुदत) ...	१०७—४
४% मुबई मिटी इम्प्रूव्हमेंट ट्रस्ट बॉड (७०वर्षे मुदत)	१०७—०
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३–६३) ...	११०—८
५% म्हैसूर (१९५५)	१२४—०

मंडळयाचे भाग

बँका

बँक ऑफ इडिया (भाग १०० चा, पैकीं ५०रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३७—०
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकीं ५० रु भरले व १०% डिव्हिडंड)	११७—८
सेंट्रल बॅक ऑफ इंडिया (५० पैकीं २५ रु. भरले व ६% डिव्हि)	३४–१४
इंपीरिअल बँक (५०० रु., १२% डिव्हि.)	१५१५—०
रिझर्व्ह बॅंक (१०० रु.)	१३१—८

रेल्वेज

दौंड–बारामती (१०० रु चा भाग, डिव्हि ४¾%)	१०३—०
पाचोरा–जामनेर (१०० रु चा भाग, डिव्हि. ४¾%)	९७ –८
अहमदाबाद-प्रातज (५०० रु चा भाग, डिव्हि १०, बानस ६ रु ४ आ)	८३७-८

वीज

बॉबे ट्रॅम्वे (ऑर्डि भाग ५० रु डिव्हि १३%)	१५१–१४
कराची (१०० रु. चा भाग, डिव्हि ९%)	२७५—०
पुणें इलेक्ट्रिक् (१०० रु. चा भाग, डिव्हि ९%)	२८५—०
टाटा पॉवर (१,००० रु ऑर्डि. डिव्हि ५½%)	१४५२—८
टाटा पॉवर (१,०००रु. प्रेफरन्स, डिव्हि ७½%)	१६०९—०

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु. प. प्रेफरन्स डिव्हि ६%)	१९८–१२
टाटा आयर्न (१०० रु डु प्रेफरन्स, १७ रु ८ आ.)	१७९—८
टाटा आयर्न (७५ रु ऑर्डि रु ६)	३३४—०
टाटा आयर्न (३० रु. डिफर्ड रु ७ आ ८)	१६४५—०

सोनें–चांदी

सोनें (मिंट) प्रत्येक तोळयास	३५—३–९
चांदी (मिंट) प्रत्येक १०० तोळयास	५१—४–०

S. B. JOSHI & Co.
ENGINEERS & CONTRACTORS
41 A, Bruce Street, Bombay | 716 Sadashiv Peth, Poona City

वास्तुशास्त्रज्ञ व घरमालक
आमचा इमारतीच्या बांधकामाचा चुना शिफारसपूर्वक व अगत्यानें वापरतात.
" गिलावयाचा चुना हा तर आमचे चुन्याचे धंद्यातील विशेष होय "
भाऊ गंगाधर साठे,
बिल्डिंग कॉन्ट्रॅक्टर व मळलेल्या चुन्याचे व्यापारी,
५१२ सदाशिव, चिमण्या गणपती चौक, पुणें २

स्थापना १९२० मुंबई सरकारने व कोल्हापूर सरकारनें प्रथम मान्य केलेलें
जाधव टेलरिंग कॉलेज
नवीन वर्ग सुरू झाले नावें नोंदवा माहिती मागवा [४९७ बुधवार, पुणें २

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या प्रतीचें सरकारमान्य
झारापकर टेलरिंग कॉलेज
आप्पा बळवंत चौक, पुणें २
[माहितीपत्रक मागवा

सूट स्पेशॅलिस्ट
टेलर्स रिसबूड ब्रदर्स
सदाशिव पेठ हौदानजीक, पुणें २

फाळणी दरसाल हल्ल नये म्हणून आमचें इच्छा गर्भ सभव औषध घ्या व संततिनियमन करा
औषध बद केलें कीं, मुलें होतात महिन्यांतून एकदाच घ्यावें लागतें. वर्षभर पुरणाऱ्या औषधाची किंमत रु ५ ट स नि
गद्रे फिजीशिअन, खांडवा सी पी

रु. ९॥ सिल्ककोट खरेदी करा
बुधवार चौक, पुणें

दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनी, लिमिटेड.

रे पेपर मिल, मुंढवा, पुणें — पदमजी पेपर मिल, मुंबई.

पूर्वी आम्हांस लागणारा सर्व कागद आम्ही आपल्या देशांतच तयार करीत होतों, आणि महाराष्ट्रांतील कागदाचा धंदा सुप्रसिद्ध होता.

सध्यांच्या यांत्रिक युगांत, कागदाचे प्रकार आणि त्यांस असलेली मागणी विलक्षण वाढली असतां आम्हीं पूर्ण स्वदेशी कागदच कां वापरूं नये आणि आम्हांस सर्व स्वदेशी कागद कां पुरवतां येऊं नये?

ह्या प्रश्नांस, दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनीनें, अनेक प्रकारांचा व प्रतींचा कागद आपल्या कार्यक्षम कारखान्यांत तयार करून समाधानकारक उत्तर दिलें आहे.

तुम्हास कसलाहि कागद पाहिजे असो, त्यासंबंधानें खालील पत्त्यावर चौकशी करून तो कागद घ्या.

८१५-१६ भवानी पेठ, पुणें. — अहमदाबाद हाऊस, बॅलर्ड एस्टेट, मुंबई.

दी सनशाइन इन्शुअरन्स लि.

या कंपनीच्या रुपी पॉलीसी, मॅरेज पॉलीसी, डेली प्रिमियम पॉलीसी, पेरेंट्स गिफ्ट पॉलीसी वगैरे नवीन योजनांचा प्रचार करणेकरतां पगारी एजंट पाहिजेत. माहितीकरतां लिहा अगर समक्ष भेटा.

ब्रँच सेक्रेटरी,
ब्रँच ऑफीस : ३३४ गणेश पेठ, पुणें.

जनानी व मर्दानी कापड

मिळण्याचें
खात्रीलायक एकच ठिकाण
माधव सोमण ब्रदर्स,
लक्ष्मीरोड, पुणें. २

फक्त १ रु. १२ आण्यास ३ घड्याळें व १९५ फॅन्सी बक्षिसें

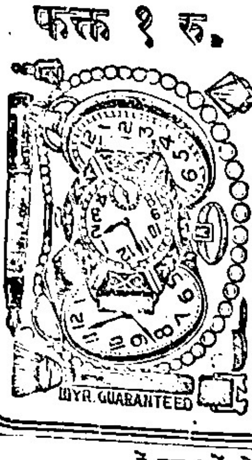

आमच्या मधुर वासाच्या ओटो रोझच्या ७ कुप्या १ रु. १२ आण्यांस एकदम घेणारास एक सोनेरी मुलाम्याचें डमी रिस्ट वॉच, एक पट्टा, एक रेल्वे टाइम डमी पॉकेट वॉच, एक सेफ्टी वस्तरा, एक हजामतीचा साबण, एक आरसा, एक फणी, एक पावडरचें पाकीट, क्लिपसकट एक पेन्सिल, एक सिगारेट केस, एक आगपेट्याची डबी, एक सिगारेट लाइट, एक हातरुमाल, एक आंगठी, एक कात्री, एक साखळीसकट किल्ल्याची रिंग, एक पेन्सिल स्क्रू, १४ कॅरेट रोल्ड गोल्ड निफाचें फाउंटनपेन, ५५५ फूट फोकसचा टॉर्च (किंवा) मजबूत यंत्रसामुग्रीचें व पांच वर्षे गॅरंटीचें एक जर्मन 'बी' टाइम पसि. पॅकिंग व पोस्टेज १४ आणे वेगळें.

ईस्टर्न ट्रेडिंग कंपनी, पोस्ट बॉक्स नं. १२२०४, कलकत्ता (२४)

हें पत्र पुणें, पेठ भांबुर्डा घ. नं. १३६।३ आर्यभूषण छापखान्यांत रा. अनंत विनायक पटवर्धन यांनी छापिलें, व रा. श्रीपाद वामन काळे, बी. ए., यांनीं 'दुर्गाधिवास,' भांबुर्डा घ. नं. १२४/१३, पुणें शहर, येथें प्रसिद्ध केलें.